

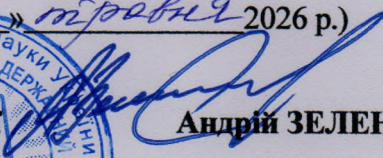
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією Закладу вищої освіти
«Подільський державний університет»

(протокол 4 від «13» травня 2026 р.)

Голова приймальної комісії

Андрій ЗЕЛЕНСЬКИЙ

ПРОГРАМА

вступного іспиту

на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю Н1 «Агрономія»

Голова предметної комісії

професор Вероніка ХОМІНА

м. Кам'янець – Подільський-2026

Розробники:

ХОМІНА Вероніка Ярославівна – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри рослинництва, селекції та насінництва; гарант освітньо-наукової програми.

ТКАЧ Олег Васильович – доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри землеробства, ґрунтознавства та захисту рослин.

ГРИГОР'ЄВ Василь Миколайович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, т.в.о. завідувача кафедри землеробства, ґрунтознавства та захисту рослин.

КЛИМИШЕНА Ріта Іванівна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри рослинництва, селекції та насінництва

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	4
2. Структура екзаменаційного білета та критерії оцінювання відповідей.....	4
3. Програма підготовки до вступного іспиту і рекомендована література.....	6
4. Додатки.....	12

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою складання вступного іспиту на програму третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Доктор філософії» зі спеціальності Н1 «Агрономія» є перевірка й оцінювання теоретичних знань і практичних умінь вступників у сфері агрономії, рівня їх аналітичного мислення та дослідницьких навиків для ефективного розв'язання комплексних проблем з агрономії, встановлення достатності цих компетентностей для проведення наукових досліджень з обраної галузі науки.

До складання вступного іспиту на програму третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Доктор філософії» зі спеціальності Н1 «Агрономія» допускаються особи, які мають ступінь магістра (або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) та здібності до оволодіння компетентностями, відповідними восьмому рівню кваліфікацій Національної рамки кваліфікацій, прийнятої Постановою Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519).

Програма вступного іспиту охоплює питання, які в сукупності характеризують вимоги до компетентностей особи, яка претендує на навчання за програмою третього освітньо-наукового рівня вищої освіти спеціальності Н1 «Агрономія» Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина» кваліфікації доктор філософії з агрономії.

2. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

Організація і проведення вступного іспиту до вступу в аспірантуру здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України, Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет», «Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет».

Екзаменаційні білети передбачають питання з визначених дисциплін. Вступне випробування включає теоретичні запитання рівнозначної складності з дисциплін зі спеціальності. Вступний усний іспит до аспірантури зі спеціальності проводиться у вигляді усних відповідей на поставленні запитання, що містяться у екзаменаційних білетах.

Тривалість вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності – 2 години. Приймальна комісія допускає до участі у конкурсному відборі для вступу на навчання вступників на основі раніше здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст / ступеня магістр. Екзаменаційний білет зі спеціальності Н1 «Агрономія» включає чотири питання теоретичного спрямування за основними фаховими напрямками:

1. Рослинництво
2. Землеробство

3. Кормовиробництво і луківництво

4. Селекція і насінництво

Приклад екзаменаційного білета наведено у Додатку 1.

Знання та вміння, продемонстровані вступниками до аспірантури на вступних випробуваннях зі спеціальності, оцінюються за 200-бальною шкалою.

Оцінювання відповідей вступника за кожне питання – окремо (максимальна кількість балів за правильну відповідь на одне питання – 50 балів) здійснюється за такими критеріями:

46-50 балів – правильна й вичерпна відповідь на поставлене запитання, яка відображає глибоке знання понятійного апарату і літературних джерел, уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ, наводяться конкретні ситуаційні приклади з належними поясненнями і висновками;

41-45 балів – в цілому правильна відповідь, що відображає здатність до узагальнення, але неповна за змістом, або має окремі неточності в формулюваннях, незначні помилки в аргументації та визначенні проміжних і кінцевих результатів ситуації;

31-40 – продемонстровано розуміння основних положень матеріалу, проте відповідь неповна й не достатньо аргументована, мають місце помилки у визначенні проміжних та кінцевих результатів ситуації;

21-30 балів – часткове висвітлення змісту питань, незадовільні знання понятійного апарату, відсутність уміння аргументації відповіді та висловлення власного ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ;

0-20 балів – неправильна відповідь на питання.

Загальне оцінювання вступного іспиту здійснюється за такими критеріями:

<i>Кількість балів</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
175 - 200	Правильна й вичерпна відповідь на питання екзаменаційного білету, яка відображає глибоке знання понятійного апарату і літературних джерел, уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ, наводяться конкретні ситуаційні приклади з належними поясненнями і висновками
150 - 174	У цілому правильна відповідь на питання екзаменаційного білету, що відображає здатність до узагальнення, але неповна за змістом, або має окремі неточності в формулюваннях, незначні помилки в аргументації та визначенні проміжних і кінцевих результатів ситуації
100 - 149	Часткове висвітлення змісту питань екзаменаційного білету, незадовільні знання понятійного апарату, відсутність уміння аргументації відповіді та висловлення власного ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ
0 - 99	Неправильна відповідь на питання екзаменаційного білету Результат вступного іспиту вважається незадовільним

Вступний іспит до аспірантури перескладанню не підлягає.

3. ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ І РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Блок І «Рослинництво»

1. Біологічні особливості, інтенсивна енерго- та ресурсозберігаюча технологія вирощування озимих зернових хлібів в одній із перерахованих зон (Полісся, Лісостеп, Степ) на прикладі пшениці або ячменю.
2. Біологічні особливості, інтенсивна енерго- та ресурсозберігаюча технологія вирощування озимого жита або тритикале (на вибір) в одній з перерахованих зон (Полісся, Лісостеп, Степ).
3. Біологічні особливості, інтенсивна енерго- та ресурсозберігаюча технологія вирощування ранніх ярих зернових культур (на вибір – яра пшениця, ярий ячмінь) в одній з перерахованих зон (Полісся, Лісостеп, Степ).
4. Біологічні особливості, інтенсивна енерго- та ресурсозберігаюча технологія вирощування кукурудзи на зерно в одній з перерахованих зон (Полісся, Лісостеп, Степ).
5. Біологічні особливості, інтенсивна енерго- та ресурсозберігаюча технологія вирощування гречки для однієї з перерахованих зон (Полісся, Лісостеп, Степ).
6. Біологічні особливості, інтенсивна енерго- та ресурсозберігаюча технологія вирощування проса для однієї з перерахованих зон (Полісся, Лісостеп, Степ).
7. Біологічні особливості, інтенсивна енерго- та ресурсозберігаюча технологія вирощування гороху в розрізі зон вирощування тієї чи іншої з названих культур (на вибір).
8. Біологічні особливості, інтенсивна енерго- та ресурсозберігаюча технологія вирощування сої в розрізі зон вирощування тієї чи іншої з названих культур (на вибір).
9. Біологічні особливості, інтенсивна енерго- та ресурсозберігаюча технологія вирощування соняшника (Лісостеп, Степ – на вибір).
10. Біологічні особливості, інтенсивна енерго- та ресурсозберігаюча технологія вирощування озимого ріпаку в розрізі зон Полісся, Лісостеп, Степ (на вибір).
11. Біологічні особливості, інтенсивна енерго- та ресурсозберігаюча технологія вирощування картоплі в зоні Полісся, Лісостепу (на вибір).
12. Способи сівби польових культур, теоретичне обґрунтування та порівняльна характеристика, практичне значення.
13. Правила, методика відбору проб для визначення посівних якостей насіння.
14. Документація на середні проби та на посівні якості насіння.
15. Правила, методика відбору проб для визначення посівних якостей насіння.
16. Документація на середні проби та на посівні якості насіння.
17. Програмування урожайності, принципи програмування та їх практичне значення.

18. Визначення дійсно можливої врожайності (ДМУ) за вологозабезпеченістю озимої пшениці, кукурудзи, (на вибір) для конкретної зони (Полісся, Лісостеп, Степ – вибір).

19. Визначення дійсно можливої врожайності (ДМУ) за вологозабезпеченістю кормових буряків для конкретної зони (Полісся, Лісостеп, Степ – вибір).

20. Норми висіву сільськогосподарських культур, способи визначення, теоретичне обґрунтування, практичне значення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мостіпан М. І. Рослинництво. Лабораторний практикум. Кіровоград. 2015. 320 с.

2. Петриченко В.Ф., Лихочвор В.В. Рослинництво. Нові технології вирощування польових культур: підручник. - 5-те вид., виправ., допов. Львів: НВФ "Українські технології". 2020. 806 с.

3. Мазур В.А. Поліщук І.С., Телекало Н.В., Мордванюк М.О. «Рослинництво». Навчальний посібник. Частина І. Вінниця. Видавництво ТОВ «Друк». 2020. 352 с.

4. Мазур В.А. Поліщук І.С., Телекало Н.В., Мордванюк М.О. «Рослинництво». Навчальний посібник. Частина ІІ. Вінниця. Видавництво ТОВ «Друк». 2020. 284 с.

5. Мазур В. А., Паламарчук В. Д., Поліщук І.С. Новітні агротехнології у рослинництві. Вінниця. 2017. 588 с.

6. Каленська С.М., Єрмакова Л.М., Паламарчук В. Д., Поліщук І.С. Системи сучасних інтенсивних технологій у рослинництві. Підручник. Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2015. 448 с.

Блок ІІ «Землеробство»

1. Захист сільськогосподарських культур від багаторічних коренепаросткових бур'янів.

2. Захист сільськогосподарських культур від багаторічних кореневищних бур'янів. Заходи боротьби.

3. Оцінка забур'яненості.

4. Кількісні, або інструментальні методи обліку бур'янів.

5. Візуальні (окомірні) методи оцінювання забур'яненості полів.

6. Методи обліку забур'яненості.

7. Обробіток ґрунту. Система обробітку ґрунту.

8. Обробіток ґрунту під озимі культури.

9. Система зяблевого обробітку ґрунту.

10. Обробіток ґрунту в чистих парах.

11. Система передпосівного обробітку ґрунту.

12. Мінімілізація механічного обробітку ґрунту.

13. Основні види і фактори ерозії ґрунтів.
14. Захист ґрунтів від водної ерозії. Захист ґрунтів від вітрової ерозії.
15. Інтенсивні системи землеробства.
16. Наукові основи сівозмін (фізичні, хімічні, біологічні і економічні причини необхідності чергування культур).
17. Проміжні культури в сівозмінах.
18. Економічна оцінка сівозміни.
19. Спеціалізовані сівозміни.
20. Екологічна оцінка сівозмін.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гудзь В.П., Примак І.Д., Будьонний Ю.В., Танчик С.П. Землеробство: Підручник. 2-е вид.перероб. та доп. / За ред. В.П.Гудзя. К.:Центр учбової літератури. 2020. 464 с.
2. Загальне землеробство. (За ред. доктора с.-г. наук, професора В.О. Єщенко. К., Вища освіта 2021.336 с.
3. Практикум із землеробства: Навч. посібник (За ред. М.С.Кравченка, і З.М. Томашівського. К. Мета, 2022. 320 с.
4. Петриченко В.Ф. Сучасні системи землеробства України/ В.Ф. Петриченко, Я.Я. Панасюк Вінниця, 2009 256 с.
5. Практикум з ґрунтознавства: навч. посібник / За ред. проф. Д.Г. Тихоненка. 6-е вид., перероб. і доп. Х. Майдан, 2009. 448 с.
6. Єщенко В.О., Копитко П.Г., Опришко В.П. та ін. Загальне землеробство. К. Вища школа, 2004.
7. Кравченко М.С., Злобін Ю.А., Царенко О.М. Землеробство. Київ. Либідь, 2002.

Блок III «Кормовиробництво і луківництво»

1. Особливості вирощування та використання (однієї з ярих злакових культур на вибір).
2. Багаторічні злакові кормові культури (ботанічна та морфологічна характеристики, біологічні особливості).
3. Особливості вирощування та раціонального використання (на вибір 2-3 види багаторічних злакових трав).
4. Багаторічні бобові кормові культури (ботанічна та морфологічна характеристика, біологічні особливості).
5. Особливості вирощування та раціонального використання (на вибір 1-2 види багаторічних бобових трав).
6. Однорічні бобові кормові культури (систематика, ботанічна та морфологічна характеристика, біологічні особливості).
7. Особливості вирощування та раціонального використання (однієї з культур на вибір).

8. Нові кормові культури, можливість їх використання в системі кормовиробництва.

9. Особливості вирощування та раціонального використання (на вибір 1-2 види).

10. Природні кормові угіддя, їх роль у кормовиробництві регіону. Шляхи підвищення продуктивності природних кормових угідь та їх раціонального використання.

11. Культурні пасовища. Принципи створення культурних пасовищ.

12. Підбір компонентів для травосумішок. Догляд за посівами, шляхи підвищення їх продуктивності.

13. Організація раціонального використання культурних пасовищ

14. Значення сіна в системі кормовиробництва.

15. Технології заготівлі та зберігання високоякісного сіна.

16. Значення сінажу в системі кормовиробництва. Технології заготівлі та зберігання сінажу.

17. Значення силосу в системі кормовиробництва. Технологія заготівлі та зберігання високоякісного силосу.

18. Озимі бобово-злакові суміші, їх господарська і кормова характеристики.

19. Особливості технологій вирощування та використання на зелений корм. Озимі злаково-капустяні суміші, їх господарська і кормова характеристики.

20. Особливості технології вирощування на зелений корм. Ярі бобово-злакові суміші, їх господарська і кормова характеристика.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Єрмакова Л.М., Івановська Р.Т., Шевніков М.Я. Кормовиробництво: Навчальний посібник. К. 2008. 396 с.

2. Зінченко О.І. Кормовиробництво: Навчальне видання. К.: Вища освіта. 2-е вид., доп. і перероб. 2005. 448 с.

3. Зінченко О.І. та ін. Кормовиробництво: Практикум. К.: Нора-прінт, 2001. 470 с.

4. Кормові фітоценози у Лісостепу західному: монографія/В.Л. Пую . Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2025. 480 с.

5. Наукові основи інтенсифікації польового кормовиробництва в Україні / [В. Ф. Петриченко, Г. П. Квітко, М. К. Царенко та ін.]. Вінниця : ФОП Данилюк В. Г., 2008. 240 с.

6. Макаренко П.С. Луківництво / П.С. Макаренко. Нора-Прінт. Київ, 2002. 394 с.

7. Макаренко П.С. Лучне і польове кормовиробництво: навчальне видання/ П.С. Макаренко. Вінниця: ФОП Данилюк В.Г., 2008. 548 с.

Блок IV «Селекція і насінництво»

1. Основні параметри майбутнього сорту.
2. Стан популяції рослин та забезпеченість ефективності добору.
3. Показники, за якими ведеться добір.
4. Переваги і недоліки масового добору. Модифікації масового добору.
Принцип і призначення одноразового масового добору.
5. Принцип і призначення багаторазового масового добору. Принцип і призначення безперервного масового добору.
6. Суть індивідуального добору. Переваги індивідуального добору перед масовим добором.
7. Модифікації індивідуального добору для самозапильних культур. Модифікації індивідуального добору для перехреснозапильних культур. Принцип і застосування методу пересівів.
8. Принцип і застосування методу педігрі. Принцип і застосування індивідуально-родинного добору.
9. Принцип і застосування родинно-групового добору. Принцип і застосування методу половинок (резервів).
10. Відмінність синтетичної селекції від аналітичної. Складність добору батьківських форм для схрещування, її подолання.
11. Методи штучного запилення рослин при гібридизації. Основні операції, що виконуються при гібридизації пшениці, гороху, кукурудзи.
12. Значення та суть термінів «продуктивність», «урожайність», «урожай», «елементи структури урожайності» певної культури.
13. Методи оцінки продуктивності і урожайності. Принцип методу суцільного обліку. Принцип методу пробних ділянок.
14. Визначення біологічної урожайності. Поняття селекційний процес. Схеми селекційного процесу.
15. Види селекційних посівів відомі у селекційному процесі. Основні умови розміщення селекційних посівів. Основні елементи розрахунку площі колекційного чи селекційного розсадника.
16. Основні елементи розрахунку площі попереднього чи конкурсного сортовипробування. Розрахунок площі контрольного розсадника.
17. Розвиток насіннезнавства в Україні та завдання контрольно-насінневої служби. Державні насінневі інспекції. Внутрішньогосподарський насінневий контроль.
18. Документи про якість насіння. Мета і завдання Міжнародної асоціації по насінневому контролю.
19. Вимоги до посівного матеріалу. Державний стандарт України (ДСТУ) на насіння. Фізіологічні й біологічні властивості насіння.
20. Поняття про партію, контрольну одиницю. Документація партії і зразків. Відбір та оформлення середніх проб. Польова схожість насіння, якість сходів та шляхи їх підвищення.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Васильківський С.П., Кочмарський В.С. Селекція і насінництво польових культур. ПрАТ «Миронівська друкарня», 2016. 376 с.
2. Молоцький М.Я., Васильківський С.П., Князюк В.І., Власенко В.А. Селекція і насінництво сільськогосподарських культур: Підручник. К.: Вища школа, 2006. 463 с.
3. Молоцький М.Я., Васильківський С.П., Князюк В.І. Селекція та насінництво польових культур: Практикум. Біла церква, 2008. 192 с.
4. Кириченко В.В. Спеціальна селекція і насінництво польових культур: навчальний посібник; за ред. В.В. Кириченка. Х.: ІР ім. В.Я. Юр'єва НААНУ, 2010. 462 с.
5. Бугайов В.Д., Васильківський С.П., Власенко В.А. та ін. Спеціальна селекція польових культур: Навчальний посібник. За редакцією М.Я. Молоцького. Біла Церква, 2010. 368 с.
6. Селекція, насінництво і технології вирощування зернових, колосових культур у Лісостепу України / За ред. В.Т. Колючого, В.А. Власенка, Г.Ю. Борсука. К.: Аграрна наука, 2017. 800 с.
7. Сортознавство. Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять для студентів агрономічного факультету; С.П. Васильківський, М.Я. Молоцький, В.А. Власенко, М.В. Лозінський. Біла Церква, 2007. 53 с.

Приклад екзаменаційного білета

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Голова приймальної комісії

доцент _____ **Андрій ЗЕЛЕНСЬКИЙ**
«__» _____ 2026 р.

БІЛЕТ № 1

**вступного іспиту для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора
філософії за спеціальністю Н1 «Агрономія»**

1. Особливості технології вирощування пшениці озимої.
2. Наукові основи сівозмін (фізичні, хімічні, біологічні і економічні причини необхідності чергування культур).
3. Багаторічні бобові кормові культури (ботанічна та морфологічна характеристика, біологічні особливості).
4. Основні параметри майбутнього сорту.

Голова предметної комісії, професор

Вероніка ХОМІНА
